

Sygn. akt I ACa 98/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 16 maja 2014 r.

Sąd Apelacyjny w Białymstoku I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący	:	SSA Jarosław Marek Kamiński
Sędziowie	:	SSA Jadwiga Chojnowska (spr.) SSO del. Jolanta Fedorowicz
Protokolant	:	Urszula Westfal

po rozpoznaniu w dniu 16 maja 2014 r. w Białymstoku

na rozprawie

sprawy z powództw **T. G. oraz K. R.**

przeciwko (...) **w O.**

o uchylenie uchwał

na skutek apelacji pozwanej

od wyroku Sądu Okręgowego w Olsztynie

z dnia 26 listopada 2013 r. sygn. akt I C 213/13

I. oddala apelację;

II. zasądza od pozwanej na rzecz powoda T. G. i powódki K. R. kwoty po 270 zł tytułem zwrotu kosztów procesu w instancji odwoławczej.

UZASADNIENIE

T. G., po ostatecznym sprecyzowaniu żądania pozwu, domagał się uchylenia uchwały Rady Nadzorczej nr (...) z dnia 8 grudnia 2011 r. o wykluczeniu go z grona członków (...)w O.. Podał, że uchwała zapadła z naruszeniem przepisów prawa, gdyż nie został powiadomiony o terminie posiedzenia Rady Nadzorczej, na którym miał prawo złożyć wyjaśnienia co do stawianych mu zarzutów. Twierdził, że pomimo zaskarżenia tej uchwały, nie zostało zwołane Walne Zgromadzenie członków Spółdzielni, które to mogło rozpoznać jego odwołanie.

K. R. wносиła o uchylenie uchwały Rady Nadzorczej nr (...) z dnia 8 grudnia 2011 r. w sprawie wykluczenia jej ze Spółdzielni. Jednocześnie wniosła o przywrócenie terminu do zaskarżenia tej uchwały do sądu ze względu na brak winy w niedochowaniu terminu i brak prawidłowych pouczeń. Podała też, że przez okres 2 lat Zarząd Spółdzielni nie zwołał

ani jednego skutecznego Zebrania, które mogłoby zbadać odwołanie od uchwały o wykluczeniu jej z członkostwa. Twierdziła, że uchwała z dnia 8 grudnia 2011 r. jest oparta na pomówieniach, insynuacjach, plotkach i nieprawdzie.

(...) w O. wniosła o oddalenie powództwa, jako wniesionego po upływie terminu wskazanego w Prawie spółdzielczym. Podnosiła też, że istniały podstawy do wykluczenia powodów z członkostwa w Spółdzielni.

Na rozprawie w dniu 10 września 2013 r. pełnomocnik T. G. cofnął pozew w zakresie żądania ustalenia istnienia uchwały Walnego Zgromadzenia Członków Spółdzielni z dnia 16 marca 2012 r., na co pozwana wyraziła zgodę.

Wyrokiem z dnia 26 listopada 2013 r. Sąd Okręgowy w Olsztynie umorzył postępowanie w zakresie żądania ustalenia istnienia uchwały podjętej przez Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie Członków (...) w O. w dniu 16 marca 2012 r.; uchylił uchwały Rady Nadzorczej nr (...) i nr (...) z dnia 8 grudnia 2011 r. w przedmiocie wykluczenia powodów z członkostwa w (...)w O. i zasądził od pozwanej na rzecz powódki kwotę 397 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

Orzeczenie to zapadło w oparciu o następujące ustalenia faktyczne.

(...) w O. prowadzi działalność gospodarczą w zakresie m.in. sprzedaży detalicznej artykułów i produktów spożywczych oraz sprzedaży detalicznej mebli i sprzętu gospodarstwa domowego.

T. G. jest wieloletnim członkiem Spółdzielni i pełnił funkcję Przewodniczącego Rady Nadzorczej. W 2010 r. brał udział w podejmowaniu decyzji o wykluczeniu z członkostwa osób będących jego przeciwnikami, a przyczyną wykluczenia z grona spółdzielców była krytyka władz Spółdzielni. Część odwołań od tych uchwał do Walnego Zgromadzenia Członków Spółdzielni została uznana za zasadne, a powództwa o uchylenie uchwał uwzględniane były przez sąd.

K. R. była zatrudniona na stanowisku sprzedawcy w jednym ze sklepów, w którym sprzedawano odzież i sprzęt AGD. Na zapleczu sklepu wstawiła zamrażarkę, w której przechowywała własnej roboty pierogi przeznaczone na sprzedaż. Po ujawnieniu tego faktu i rozmowie z Zarządem w 2011 r. zaprzestała sprzedaży pierogów.

Pawilon handlowy w W. został sprzedany w czasie, kiedy funkcję (...)sprawował B. W.. Pawilon nie był wykorzystywany w ramach prowadzonej przez Spółdzielnię działalności gospodarczej, a dotychczasowy dzierżawca zalegał z zapłatą czynszu. Rzeczoznawca wycenił wartość pawilonu na kwotę 160.000 zł, a sprzedano go za kwotę 250.000 zł. Walne Zgromadzenie Członków Spółdzielni wyraziło zgodę na sprzedaż obiektu w formie uchwały.

W jednej z piekarni, na stanowisku kierownika, była zatrudniona M. C., którą w (...) Zarząd Spółdzielni zwolnił dyscyplinarnie, a następnie sąd ją przywrócił na dotychczasowe stanowisko, po czym znów ją zwolniono. Na jej miejsce zatrudniono J. S., którego podejrzewano wcześniej o kradzież produktów, a w tym czasie spadły obroty w sprzedaży pieczywa.

Na posiedzeniu Zarządu w dniu 30 marca 2011 r. podjęto decyzję o wystąpieniu z wnioskiem do Rady Nadzorczej o wykluczenie kilku członków Spółdzielni, w tym T. G. i K. R.. Pismem z dnia 7 kwietnia 2011 r. zostali oni powiadomieni, że wnioski o ich wykluczenie będą rozpatrywane na posiedzeniu w dniu 20 kwietnia 2011 r.

W dniu 20 kwietnia 2011 r. odbyło się posiedzenie Rady Nadzorczej Spółdzielni, w trakcie którego przedstawiono zarzuty będące podstawą sformułowania wniosków o wykluczenie. T. G. zarzucono: brak nadzoru Rady Nadzorczej nad działalnością Zarządu, brak reakcji na powstałe nieprawidłowości, łamanie statutu i nieprzestrzeganie prawa w zakresie członkostwa, zgoda na sprzedaż majątku Spółdzielni, nepotyzm przy zatrudnianiu członków rodzin. K. R. postawiono zarzut wprowadzania do obrotu wyrobów własnej produkcji bez zezwolenia i korzystanie z energii elektrycznej na koszt Spółdzielni. Po wysłuchaniu powodów Rada Nadzorcza podjęła decyzję o wystosowaniu pisma do Zarządu o uzupełnienie dokumentów bezpośrednio obciążających członków wytypowanych do wykluczenia z członkostwa.

W dniu 30 maja 2011 r. odbyło się kolejne posiedzenie Rady Nadzorczej, na którym poddano pod głosowanie wnioski Zarządu o wykluczenie. Za wykluczeniem T. G. głosowały trzy osoby, a przeciw oddano cztery głosy. Za wykluczeniem K. R. oddano jeden głos, przeciw – pięć głosów, a jeden głos był nieważny.

W dniu 29 sierpnia 2011 r. Zarząd Spółdzielni sporządził kolejny wniosek o wykluczenie powodów z grona jej członków. Został on oparty na tych samych zarzutach jak poprzedni.

Na dzień 28 września 2011 r. zostało zwołane Walne Zgromadzenie Członków Spółdzielni, na którym przewidziano rozpatrywanie odwołań w sprawie wykluczenia z członkostwa. Na Zgromadzenie przybyło 35 osób, przy czym dwóch członków wykreśliło się z listy obecności, a dwie osoby – mimo przybycia na salę obrad – nie podpisały listy. Wobec braku kworum zebranie nie odbyło się.

Na posiedzeniu Rady Nadzorczej w dniu 4 listopada 2011 r. zaplanowano rozpatrywanie wniosków o wykluczenie powodów z członkostwa. W trakcie zebrania Przewodniczący Rady Nadzorczej odczytał pismo podpisane przez 31 członków Spółdzielni oraz wniosek Zarządu dotyczący odwołania członków. Zaproponował, aby sprawdzić, czy stawiane zarzuty są udokumentowane i podjąć decyzję w sprawie wykluczenia na najbliższym posiedzeniu. Tego dnia nie wyznaczono terminu następnego posiedzenia Rady Nadzorczej.

W dniu 30 listopada 2011 r. do Prezydium Rady Nadzorczej zostało skierowane, podpisane przez cztery osoby, pismo z prośbą o zwołanie plenarnego posiedzenia Rady Nadzorczej w dniu 8 grudnia 2011 r. w celu dokończenia posiedzenia z dnia 4 listopada 2011 r.

W dniu 4 grudnia 2011 r. ówczesny Przewodniczący Rady Nadzorczej, A. C. i dwaj członkowie: M. S. i Z. R. podjęli decyzję, że termin najbliższego posiedzenia Rady Nadzorczej zostanie wyznaczony na dzień 20 grudnia 2011 r. Zawiadomienie o tym zostało wysłane do pozostałych członków Rady Nadzorczej.

W dniu 8 grudnia 2011 r. odbyło się posiedzenie Rady Nadzorczej, w którym brali udział jedynie: Z. R., L. J., D. C. i Z. K., gdyż pozostali trzej członkowie nie zostali powiadomieni o terminie posiedzenia. W trakcie posiedzenia dokonano zmiany Prezydium Rady Nadzorczej oraz jej Przewodniczącego (wybrano Z. K.) i Sekretarza (wybrano L. J.). Podjęto też uchwały o wykluczeniu z członkostwa w Spółdzielni (...). Pod uchwałami doręczonymi powodom zawarto pouczenie o możliwości złożenia odwołania w trybie postępowania wewnątrzspółdzielczego do Walnego Zgromadzenia w terminie dwóch tygodni od daty doręczenia uchwały wraz z uzasadnieniem. Mimo zapisu § 22 ust. 2 Statutu Spółdzielni nie wskazano, jakie są skutki niedochowania powyższego terminu.

T. G. złożył odwołanie do Walnego Zgromadzenia Członków Spółdzielni w dniu 29 grudnia 2011 r., natomiast K. R. w dniu 4 stycznia 2012 r.

Pismem z dnia 27 lutego 2012 r. K. R. zwróciła się do Urzędu Kontroli Skarbowej w O. z prośbą o podanie, czy wpłynęło od niej jakiegokolwiek pismo wskazujące na potrzebę przeprowadzenia kontroli w pozwanej Spółdzielni, co miało być jedną z przyczyn podjęcia decyzji o wykluczeniu jej z grona spółdzielców. W odpowiedzi na powyższe Urząd Kontroli Skarbowej poinformował, że w 2011 r. nie wpłynęło żadne pismo podpisane przez powódkę.

Na dzień 16 marca 2012 r. zwołano Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie Członków Spółdzielni. W zaproszeniu określono porządek zebrania, który miał obejmować, m.in. rozpatrzenie odwołań powodów od uchwał o ich wykluczeniu. Na Walnym Zgromadzeniu stawiło się 61 spośród 69 członków Spółdzielni. Przy przedstawianiu porządku obrad głos zabrała W. M., która poinformowała o dwóch pismach członków Spółdzielni (z 23 stycznia i 23 lutego 2012 r.), w których domagano się rozszerzenia porządku obrad o punkt dotyczący rozpatrzenia odwołań od uchwał o wykluczeniu z członkostwa. W głosowaniu jawnym za przyjęciem nowego porządku obrad głosowały 33 osoby, a przeciw było 19 osób. Uczestniczący w Walnym Zgromadzeniu adwokat poinformował obecnych, że w sytuacji zmiany porządku obrad, podejmowane uchwały będą dotknięte nieważnością. Po wyborze komisji wnioskowej i mandatowo-skrutacyjnej, Prezes Zarządu Spółdzielni zażądał od Przewodniczącego Walnego Zgromadzenia przekazania mu listy obecności celem wykreślenia z niej swojej osoby. Po odmowie wydania listy,

Prezes Zarządu opuścił salę obrad, a za nim jeszcze kilku członków. Na sali pozostało 32 członków, którzy brali udział w głosowaniu w sprawie odwołań członków od uchwał Rady Nadzorczej o wykluczeniu ich z grona spółdzielców. Wszyscy głosowali przeciw wykluczeniu powodów. W dalszej kolejności obradowano nad odwołaniem innych członków Rady Nadzorczej i większość pozostałych na sali obrad członków była za odwołaniem: Z. K., Z. R., L. J. i D. C.. W związku z podjęciem uchwał o odwołaniu 4 członków Rady Nadzorczej przystąpiono do powołania nowych. W wyniku głosowania podjęto uchwały o powołaniu do Rady Nadzorczej R. P., K. R., M. G. i B. N..

W dniu 13 kwietnia 2012 r. (...)w O. złożyła do Sądu Rejonowego w Olsztynie wniosek o zmianę składu osobowego Rady Nadzorczej, tj. wykreślenie członków Z. K., L. J., Z. R. i D. C. oraz wpisanie w ich miejsce R. P., K. R., M. G. i B. N.. Postanowieniem z dnia 24 kwietnia 2012 r. Referendarz Sądowy przy Sądzie Rejonowym w Olsztynie oddalił ten wniosek wskazując, że w momencie podejmowania uchwały o zmianie składu Rady Nadzorczej nie było co najmniej połowy członków posiadających prawo do głosowania.

Pismem z dnia 2 czerwca 2012 r. poinformowano T. G. o tym, że w dniu 29 czerwca 2012 r. o godz. 13.00 po raz kolejny będzie rozpatrywane na Walnym Zgromadzeniu jego odwołanie. Porządkiem obrad tego Zgromadzenia objęto, m.in. zatwierdzenie sprawozdania Zarządu i udzielenie absolutorium członkom Zarządu, zatwierdzenie sprawozdania finansowego za 2011 r., rozpatrzenie odwołań od wykluczenia z członkostwa w Spółdzielni. Posiedzenie jednak nie odbyło się z powodu niemożliwości wyboru Przewodniczącego. W tym samym dniu 17 członków Spółdzielni zwróciło się do Zarządu Spółdzielni o zwołanie Walnego Zgromadzenia celem rozpatrzenia odwołań członków Rady Nadzorczej i powołania nowych.

W dniu 20 lipca 2012 r. 26 członków Spółdzielni skierowało do Zarządu Spółdzielni kolejny wniosek o zwołanie Walnego Zgromadzenia i umieszczenie w porządku obrad m.in. sprawy odwołania członków Rady Nadzorczej i powołania nowych.

Pismem z dnia 2 stycznia 2013 r. Krajowy Związek Rewizyjny Spółdzielni (...) powiadomił Zarząd i Radę Nadzorczą Spółdzielni, że nie ma istotnych powodów, aby zebranie zwołane zgodnie z żądaniem członków mogło się odbyć, wyznaczając termin 30 stycznia 2013 r. jako ostateczny termin zwołania Walnego Zgromadzenia.

Pismem z dnia 28 lutego 2013 r. Krajowy Związek Rewizyjny Spółdzielni (...) poinformował, że nie można było zwołać Walnego Zgromadzenia z uwagi na brak aktualnego wykazu członków. Podkreślił, że ważne jest ustalenie listy członków Spółdzielni, bowiem w ostatnich latach miały miejsce przypadki wykluczania i wykreślenia członków, od których to uchwał składane były odwołania i kierowane sprawy na drogę postępowania sądowego. Dodał, że jeśli nie otrzyma żądanego wykazu członków z adresami, to na podstawie art. 267c ustawy Prawo spółdzielcze wystąpi do prokuratury z zawiadomieniem o możliwości popełnienia przestępstwa.

W dniu 7 marca 2013 r. Krajowa Rada Spółdzielcza skierowała do Krajowego Związku Rewizyjnego Spółdzielni (...) kserokopię skargi K. W. na brak zwołania Walnego Zgromadzenia na żądanie ponad 10% członków Spółdzielni. Pismem z dnia 25 marca 2013 r. przekazał zaś kolejną skargę na brak zwołania Walnego Zgromadzenia przez Zarząd pozwanej Spółdzielni.

W dniu 16 kwietnia 2013 r. odbyło się Walne Zgromadzenie Członków Spółdzielni, na którym przyjęto bilans oraz sprawozdanie za 2011 r. i 2012 r. Nie rozpoznano wówczas odwołań od decyzji Rady Nadzorczej o wykluczeniu, gdyż część spółdzielców opuściła salę obrad.

Prokurator Prokuratury Rejonowej O.-P. w O. umorzył wszystkie dochodzenia w sprawie niezwołania walnego zgromadzenia członków Spółdzielni, tj. o czyn z art. 267c pkt 4 ustawy Prawo spółdzielcze.

W tak ustalonym stanie faktycznym, Sąd Okręgowy doszedł do przekonania, że powództwo o uchylenie uchwał Rady Nadzorczej z dnia 8 grudnia 2011 r. o wykluczeniu powodów z członkostwa zasługiwało na uwzględnienie, albowiem zaskarżone uchwały są sprzeczne z dobrymi obyczajami i postanowieniami Statutu pozwanej.

Na wstępie odniósł się do podniesionego przez pozwaną zarzutu wygaśnięcia roszczeń powodów z uwagi na upływ terminu do zaskarżenia uchwał o wykluczeniu ich z członkostwa w Spółdzielni.

Wskazał, że zgodnie z § 22 ust. 3 Statutu pozwanej Rada Nadzorcza, która podjęła uchwałę w sprawie wykreślenia albo wykluczenia członka ma obowiązek zawiadomić o tym członka na piśmie wraz z uzasadnieniem w terminie dwóch tygodni od dnia podjęcia uchwały. Zawiadomienie takie powinno zawierać pouczenie o prawie odwołania się w określonym w statucie terminie oraz o skutkach jego niezachowania, a brak któregokolwiek z tych elementów powoduje, że pouczenie jest nieprawidłowe. Termin do zaskarżenia uchwały może rozpocząć bieg tylko wtedy, gdy członek otrzymujący uchwałę o wykluczeniu zostanie pouczony zgodnie z zapisami statutowymi.

W związku z tym zauważył, że wprawdzie pouczenie zawarte w uchwałach doręczonych powodom zawierało wskazanie o terminie do wniesienia odwołania do Walnego Zgromadzenia Członków Spółdzielni, tym niemniej nie zawierało informacji o skutkach związanych z niedochowaniem terminu w zależności od wybranego sposobu wzruszenia uchwały. Uznał, że takie pouczenie było wadliwe, zwłaszcza że Statut Spółdzielni powołuje się na wszystkie cztery ustawowo przewidziane sytuacje, w których uchwała o wykluczeniu z członkostwa staje się skuteczna. Dodał przy tym, że nawet ewentualna świadomość wykluczonego członka o procedurze związanej z zaskarżeniem uchwały, nie zwalnia Rady Nadzorczej z podstawowego obowiązku w zakresie prawidłowego pouczenia o trybie i terminie zaskarżenia uchwały.

Sąd zwrócił również uwagę, że wpływ na sposób dochodzenia przez powodów swoich praw miało zachowanie organów pozwanej Spółdzielni polegające na niezwoływaniu Walnych Zgromadzeń lub uniemożliwianiu ich przeprowadzenia. Podkreślił, że w dniu 16 marca 2012 r. odbyło się prawidłowo zwołane Walne Zgromadzenie Członków Spółdzielni, w którego porządku obrad ujęto m.in. rozpatrzenie odwołań powodów od uchwał Rady Nadzorczej o ich wykluczeniu. Wprawdzie w trakcie Zgromadzenia przegłosowano nowy porządek obrad, nie było jednak przeszkód, aby poddać pod głosowanie kwestię związaną z rozpatrzeniem odwołań, gdyż nieważne byłyby jedynie uchwały podjęte w sprawach nieujętych pierwotnie w porządku obrad. Przez kolejne miesiące organy pozwanej nie zwoływały skutecznie żadnego zgromadzenia, pomimo wniosków członków Spółdzielni. Zdaniem Sądu takie działanie nie było przypadkowe i miało na celu usankcjonowanie stanu wynikającego z nieprawidłowo podjętej w dniu 8 grudnia 2011 r. uchwały Rady Nadzorczej poprzez uniemożliwienie terminowego złożenia pozwu do sądu.

W podsumowaniu Sąd stwierdził, że termin do zaskarżenia uchwał Rady Nadzorczej z dnia 8 grudnia 2011 r. – wskutek wadliwości związanych z pouczeniem – nie mógł rozpocząć biegu, a zatem termin do ich zaskarżenia do sądu nie został przekroczony.

Czyniąc z kolei rozważania nad tym, czy istnieją podstawy do uchylecia uchwał Rady Nadzorczej nr (...) i nr (...), podkreślił, że zgodnie z art. 42 § 3 Prawa spółdzielczego, stosowanym odpowiednio na podstawie art. 24 § 6 Prawa spółdzielczego, istnieją cztery przesłanki zaskarżenia uchwały do sądu: sprzeczność z postanowieniami statutu, sprzeczność z dobrymi obyczajami, godzenie w interesy spółdzielni, pokrzywdzenie członka spółdzielni.

Zauważył, że po raz pierwszy Zarząd Spółdzielni wystąpił z wnioskiem o wykluczenie T. G. i K. R. w dniu 30 marca 2011 r. i wtedy powodowie zostali poinformowani o dacie posiedzenia, na którym rozpatrywane były wnioski, jak również mieli możliwość ustosunkowania się do stawianych im zarzutów. Wówczas na posiedzeniu w dniu 30 maja 2011 r. Rada Nadzorcza wolą większości członków podjęła decyzję o nieuwzględnieniu wniosku Zarządu o wykluczenie ich z grona spółdzielców. Pomimo to Zarząd pozwanej w dniu 29 sierpnia 2011 r. wniósł kolejny wniosek o wykluczenie powodów, który został oparty na identycznych podstawach jak poprzedni. W ocenie Sądu takie działania były sprzeczne z dobrymi obyczajami i doprowadziły do dwukrotnego poddawania tej samej kwestii pod głosowanie, jedynie w tym celu, aby osiągnąć oczekiwany przez określoną grupę osób rezultat. Dodał, że złożenie kolejnego wniosku powinno skutkować wszczęciem procedury, jaka obowiązuje przy podejmowaniu przez Radę Nadzorczą uchwały o wykluczeniu z członkostwa, a zatem powodowie również w tym przypadku powinni być zawiadomieni o terminie posiedzenia Rady Nadzorczej, na którym mogliby się wypowiedzieć odnośnie przyczyn wykluczenia (§ 22 ust. 2 Statutu Spółdzielni i art. 24 § 4 Prawa spółdzielczego). Wymóg ten nie został spełniony w odniesieniu do powodów, a Rada Nadzorcza, która

w dniu 8 grudnia 2011 r. podjęła decyzję o wykluczeniu, nie stworzyła powodom nawet możliwości wypowiedzenia się w przedmiocie wniosku Zarządu. Ponadto w posiedzeniu tym uczestniczyło jedynie czterech z siedmiu członków Rady Nadzorczej, gdyż pozostali nie byli zawiadomieni, pomimo że wymagał tego regulamin Rady Nadzorczej oraz § 41 ust. 4 i 5 Statutu Spółdzielni.

W tych okolicznościach Sąd doszedł do przekonania, że istnieją podstawy do uchylenia uchwał Rady Nadzorczej o wykluczeniu powodów z członkostwa w Spółdzielni jako sprzecznych z postanowieniami Statutu (...)w O. (§ 22 ust. 2) oraz dobrymi obyczajami.

Niezależnie od powyższego uznał, że wskazane w uchwałach przyczyny nie uzasadniały wykluczenia powodów. Podkreślił, że we wniosku o wykluczenie z dnia 29 sierpnia 2011 r. zarzucono powodowi: brak nadzoru Rady Nadzorczej nad działalnością Zarządu, brak reakcji na powstałe nieprawidłowości, łamanie statutu i nieprzestrzeganie prawa w zakresie członkostwa, zgoda na sprzedaż majątku Spółdzielni, nepotyzm przy zatrudnianiu członków rodzin. W związku z tym zauważył, że z materiału dowodowego zebranego w sprawie wynikało, iż nie miały miejsca żadne nieprawidłowości przy sprzedaży pawilonu w W.. Decyzje o tym podjęto bowiem w formie uchwały Walnego Zgromadzenia wyrażającej zgodę na zbycie nieruchomości, uchwałę tę zrealizował Zarząd, a cena sprzedaży była nawet wyższa niż jej wartość ustalona w wycenie. Przyczyną wykluczenia nie mógł być też udział powoda w podejmowaniu uchwał o wykluczeniu innych osób ze Spółdzielni, gdyż uchwały te były decyzją organu kolegialnego. Z kolei to, czy rzeczywiście istniały podstawy do ich podjęcia, było kwestią oceną, która mogła zostać skontrolowana w drodze zaskarżenia uchwał do Walnego Zgromadzenia lub sądu. Decyzji o wykluczeniu powoda z członkostwa w Spółdzielni nie uzasadniała też akceptacja zmiany osoby na stanowisku kierownika piekarni. W ocenie Sądu w oparciu o zgromadzone dowody nie można uznać, że powód ingerował lub celowo wpływał na decyzję Zarządu, aby zatrudnić niekompetentną osobę, czym miał działać na szkodę Spółdzielni.

Zdaniem Sądu, obojgu powodom nie można było także postawić zarzutu w związku z kierowaniem do różnych instytucji zawiadomień o nieprawidłowościach w Spółdzielni. Podał, że w sprawie nie zaoferowano żadnych dowodów, które potwierdziłyby takie zachowania powodów, a nawet gdyby taka sytuacja miała miejsce to nie mogła sama w sobie świadczyć o umyślnym i celowym działaniu na szkodę Spółdzielni. Działanie takie mogłoby być uznane za szkodliwe jedynie w sytuacji, gdyby zawiadomienia były składane w celu uniemożliwienia normalnego funkcjonowania organów Spółdzielni i wykonywania podstawowych zadań.

Odnosząc się do kwestii związanej z prowadzeniem przez K. R. działalności konkurencyjnej, polegającej na sprzedaży pierogów własnej roboty i korzystaniu z energii elektrycznej na szkodę Spółdzielni, Sąd zauważył, że Rada Nadzorcza merytorycznie odniosła się do tego zarzutu już na posiedzeniu w dniu 30 maja 2011 r., kiedy po wysłuchaniu wyjaśnień powódki, nie podjęła decyzji o jej wykluczeniu ze Spółdzielni. Uznał, że nic nie wskazuje, że po tej dacie powódka nadal zajmowała się tego typu działalnością, a zatem nie było podstaw do jej wykluczenia.

Wobec cofnięcia przez T. G. pozwu w zakresie żądania ustalenia istnienia uchwały z dnia 16 marca 2012 r. Walnego Zgromadzenia Członków Spółdzielni, Sąd, na podstawie art. 203 § 1, 2 i 4 k.p.c. w zw. z art. 355 § 1 k.p.c., umorzył postępowanie w tej części.

O kosztach procesu orzekł zgodnie z art. 98 § 1 i 3 k.p.c.

Apelację od tego wyroku wniosła pozwana, która zarzuciła Sądowi I instancji naruszenie:

- 1) art. 24 § 6 i 7 Prawa spółdzielczego przez nieuwzględnienie z urzędu wygaśnięcia materialnoprawnego terminu do zaskarżenia przez powodów uchwały o wykluczeniu ze Spółdzielni;
- 2) § 22 ust. 3 Statutu Spółdzielni przez błędne przyjęcie, że nieważna jest uchwała niezawierająca pouczenia o skutkach upływu rocznego terminu, w jakim Walne Zgromadzenie powinno rozpoznać odwołanie członka od uchwały o wykluczeniu ze spółdzielni, pomimo że pouczenie to dotyczy wyłącznie postępowania wewnątrzspółdzielczego i powinno zawierać wyłącznie skutki w tym postępowaniu przewidziane;

3) § 22 ust. 2 Statutu oraz art. 24 § 4 Prawa spółdzielczego i pominięcie tego, że Rada Nadzorcza w dniu 8 grudnia 2011 r. podjęła decyzję o wykluczeniu powodów po uprzednim zapewnieniu im możliwości wypowiedzenia się co do stawianych zarzutów w dniu 30 maja 2011 r.;

4) art. 233 § 1 k.p.c. przez brak wszechstronnego rozważenia materiału dowodowego i oparcie rozstrzygnięcia wyłącznie na twierdzeniach powodów i zgłoszonych przez nich świadków.

Wnosiła o zmianę wyroku przez oddalenie powództwa T. G. i K. R..

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja nie zasługiwała na uwzględnienie.

Uchwałami Rady Nadzorczej nr (...) i nr (...) z dnia 8 grudnia 2011 r. powodowie zostali wykluczeni z grona członków (...)w O.. T. G. złożył odwołanie od tej uchwały w dniu 29 grudnia 2011 r., zaś K. R. w dniu 4 stycznia 2012 r. Bezsporną w sprawie jest okoliczność, że do dnia wniesienia pozwów nie zostało skutecznie zwołane Walne Zgromadzenia członków pozwanej Spółdzielni władne rozpoznać te odwołania.

W związku z tym – jak słusznie uznał Sąd Okręgowy - kwestią kluczową w niniejszej sprawie była ocena dopuszczalności zaskarżenia do sądu tych uchwał po upływie ustawowego terminu, określonego art. 24 § 6 pkt 2 i § 7 ustawy Prawo spółdzielcze.

Wprowadzając powyższy, nie podlegający przywróceniu, 6 - tygodniowy termin prawa materialnego, ustawodawca dał wyraz temu, że przystąpienie do merytorycznej analizy zaskarżonych uchwał warunkowane jest terminowym wniesieniem pozwu. W przeciwnym razie następuje obligatoryjne oddalenie powództwa, bez potrzeby kontroli treści uchwał.

Podzielając, co do zasady, stanowisko Sądu I instancji, że wadliwe (niepełne) pouczenie wykluczanych członków Spółdzielni o skutkach związanych z niedochowaniem terminu w zależności od wybranego sposobu zaskarżenia, stanowi naruszenie prawa oraz statutu Spółdzielni i jako takie nie wywołuje skutku w postaci otwarcia terminu do zaskarżenia uchwały, Sąd Apelacyjny za celowe uznał wzmocnić argumentację zaskarżonego wyroku poprzez zwrócenie uwagi na jeszcze inne kwestie prawne.

Ustawodawca w art. 42 § 8 Prawa spółdzielczego (mającym zastosowanie z mocy art. 24 § 6 pkt 2 ustawy również do zaskarżonych uchwał Rady Nadzorczej) przewidział możliwość nieuwzględnienia przez sąd upływu tego terminu w przypadku, gdy utrzymanie uchwały w mocy wywołałoby dla członka szczególnie dotkliwe skutki, a opóźnienie w zaskarżeniu tej uchwały jest usprawiedliwione wyjątkowymi okolicznościami i nie jest nadmierne. Zastosowanie tego przepisu pozostawione jest w całości uznaniu sądu i zależy od wykazania okoliczności przewidzianych tą regulacją.

W ocenie Sądu Apelacyjnego w sprawie niniejszej takie wyjątkowe okoliczności wystąpiły. Oczywistym jest bowiem, że uchwała skutkująca pozbawieniem członkostwa wywołuje wyjątkowo dotkliwe konsekwencje dla każdego członka spółdzielni i w zasadzie uzasadnienie takiego stanowiska jest zbędne. Analiza stanu faktycznego niniejszej sprawy pozwala także na przyjęcie, że ewentualne opóźnienie w zaskarżeniu przez powodów uchwał było usprawiedliwione wyjątkowymi okolicznościami (zostały one wskazane dokładnie przez Sąd Okręgowy). Co istotne, były one ściśle związane z trybem procedowania organów Spółdzielni w sprawie wykluczenia powodów z członkostwa w niej. Jak słusznie zauważył Sąd I instancji, wpływ na sposób dochodzenia przez powodów swoich praw miało zarówno niepouczenie ich o skutkach nierozpoznania w ciągu 12 miesięcy ich odwołań od kwestionowanych uchwał, ale również zachowanie organów pozwanej polegające na niezwoływaniu Walnych Zgromadzeń Członków Spółdzielni lub uniemożliwianiu przeprowadzenia Walnych Zgromadzeń, co miało miejsce w przypadku prawidłowo zwołanych Zgromadzeń w dniu 16 marca 2012 r., czy też 2 czerwca 2012 r., w których porządku obrad ujęto, m.in. rozpatrzenie odwołań powodów od uchwał Rady Nadzorczej o ich wykluczeniu. Taka zwłoka nie była w żaden sposób uzasadniona, zwłaszcza w sytuacji, gdy przedmiotem rozpoznania miały być kolejne już wnioski o wyłączenie powodów ze

Spółdzielni, a pierwsze z nich – oparte na tożsamych przesłankach – nie zostały uwzględnione przez Radę Nadzorczą. Zatem, w sytuacji gdy powodowie w sposób przewidziany w ustawie Prawo Spółdzielcze oraz Statucie Spółdzielni, jak również wskazany w doręczonych im pouczeniach, zaskarżyli niekorzystne dla nich uchwały, nie sposób jest obciążać ich negatywnymi skutkami intencjonalnego działania organów Spółdzielni, które nawet pomimo inicjatywy ze strony jej członków, nie wywiązały się z obowiązku skutecznego zwołania Walnego Zgromadzenia. Opóźnienie we wniesieniu pozwów do sądu nie było też nadmierne. T. G. wniósł pozew w dniu 9 kwietnia 2013 r. Wcześniej – 3 kwietnia 2013 r. – dowiedział się, że nie może uczestniczyć w Walnym Zgromadzeniu zwołanym na 16 kwietnia 2013 r., gdyż nie jest członkiem Spółdzielni. Jego reakcja polegająca na wniesieniu pozwu do sądu była zatem natychmiastowa. K. R. wniosła pozew do sądu w dniu 2 maja 2013 r. Zdaniem Sądu Apelacyjnego opóźnienie we wniesieniu pozwów do sądu (powoda – termin do zaskarżenia upłynął w dniu 9 lutego 2013 r. - nie przekroczył 2 miesięcy; powódki - termin do zaskarżenia upłynął w dniu 15 lutego 2013 r. – nie przekroczył 3 miesięcy), przy uwzględnieniu specyfiki procedowania w sprawie odwołań od uchwał Rady Nadzorczej, nie było nadmierne. W ocenie Sądu drugiej instancji opóźnienie w wytoczeniu powództwa usprawiedliwione było więc wyjątkowymi, niezawinionym przez powodów, okolicznościami i w związku z tym w okolicznościach niniejszej sprawy mogło mieć zastosowanie rozwiązanie przewidziane art. 42 § 8 Prawa spółdzielczego, stosowane poprzez art. 24 § 7 i 6 pkt 2 tejże ustawy.

Odnosząc się zaś do pozostałych zarzutów apelacji, Sąd Apelacyjny uznał, że wszelkie ustalenia faktyczne poczynione przez Sąd I instancji były prawidłowe i znajdowały oparcie w zgromadzonym materiale dowodowym, w całości je podzielił i przyjął za podstawę swojego rozstrzygnięcia. Natomiast zarzut apelacji, wskazujący na sprzeczność tych ustaleń z treścią zebranego materiału dowodowego, nie był trafny. Zważyć przy tym należy, że zarzut ten nie dotyczył wadliwości ustaleń faktycznych, bowiem z jego uzasadnienia wynika, że skarżący w istocie zmierzał do zakwestionowania dokonanej przez Sąd Okręgowy oceny zgłoszonego roszczenia pod kątem zastosowania przepisów prawa materialnego, tj. przepisów art. 24 § 4 Prawa spółdzielczego oraz § 22 ust. 2 i 3 Statutu Spółdzielni.

Ustosunkowując się do tak sformułowanego zarzutu, zaznaczyć należy, że rola sądu w postępowaniu, toczącym się na skutek zaskarżenia do sądu uchwały o wykluczeniu członka spółdzielni, polega na zbadaniu, czy przyczyny podane w uchwale o wykluczeniu istniały i czy wykluczenie członka Spółdzielni z tych właśnie przyczyn nie naruszało przepisów prawa lub postanowień statutu (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 29 stycznia 2007 r., IV KKN 590/00, niepubl.).

Wbrew stanowisku skarżącej, Sąd I instancji prawidłowo przyjął, że doszło do naruszenia przepisów procedury obowiązującej przy wykluczaniu członków spółdzielni, a tym samym art. 24 § 4 zdanie 2 Prawa spółdzielczego. Zgodnie z tym przepisem organ, do którego kompetencji należy podejmowanie uchwał w sprawie wykluczenia albo wykreślenia, ma obowiązek wysłuchać wyjaśnień zainteresowanego członka spółdzielni. Także obowiązujący w pozwanej spółdzielni statut zawiera w tej mierze podobne wymogi (§ 22 ust. 2 statutu).

W niniejszej sprawie bezspornym było, że zaskarżona uchwała wprawdzie została podjęta przez organ, do którego kompetencji należy podejmowanie uchwał w sprawie wykluczenia, ale również i to, że powodowie nie zostali powiadomieni o miejscu i terminie posiedzenia Rady Nadzorczej, a co za tym idzie uniemożliwiono im ustosunkowanie się do stawianych im ponownie zarzutów. Także tryb zwołania tego posiedzenia był sprzeczny z § 41 ust. 4 i 5 Statutu Spółdzielni oraz regulaminem Rady Nadzorczej, gdyż nie zostali o nim powiadomieni wszyscy członkowie Rady Nadzorczej, a podjęte na wadliwie zwołanym posiedzeniu uchwały o wykluczeniu, nie były objęte porządkiem obrad.

W judykaturze przyjmuje się, że uniemożliwienie członkowi wzięcia udziału w posiedzeniu organu spółdzielni rozpoznającego jego odwołanie jest takim uchybieniem formalnym, które pozwala bez przeprowadzenia dodatkowych ocen na stwierdzenie, że mogło ono wpłynąć na treść uchwały (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 24 marca 2000, I A Ca 21/00 OSA 2001/2/11, Wokanda 2001/3/47, Pr. Gosp. 2001/4/62, wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 10 lutego 1993 r., III A Pr 7/93). Podzielając to stanowisko podkreślić należy, że w realiach niniejszej sprawy uznanie, że uchybienie formalne mogło mieć wpływ na treść uchwały, jest wysoce prawdopodobne, biorąc pod uwagę wyniki wcześniejszego głosowania nad identycznymi wnioskami o wykluczenie powodów. W takiej zaś sytuacji, za Sądem I instancji, należało uznać, że wyżej omówione uchybienia formalne, zaistniałe w procedurze odwoływania członków spółdzielni, uzasadniały uchylenie zaskarżonej uchwały.

Jeśli idzie o merytoryczną ocenę zasadności wykluczenia powodów wskazać należy, iż przyczyny i tryb wykluczenia członka ze spółdzielni reguluje art. 24 § 2 Prawa spółdzielczego - jako przyczyny wykluczenia - sytuacje, w których z winy umyślnej członka lub z powodu rażącego niedbalstwa jego dalsze pozostawanie w spółdzielni nie da się pogodzić z postanowieniami statutu lub dobrymi obyczajami. Statut określa przyczyny wykluczenia. Statut pozwanej wskazuje m.in. jako przyczyny wykluczenia: prowadzenie konkurencyjnej działalności, uporczywe uchylanie się od obowiązku wniesienia wpisu lub udziału, utrata wymaganych warunków członkostwa, działanie na szkodę Spółdzielni lub uporczywe naruszanie postanowień Statutu, regulaminów i innych uchwał organów Spółdzielni (§ 21 ust. 2). Postępowanie członka, dające podstawę do wykluczenia, musi być zatem zawinione co najmniej w stopniu rażącego niedbalstwa. Nie ulega wątpliwości, iż w takim przypadku ciężar dowodu istnienia podstaw do wykluczenia spoczywa zawsze na Spółdzielni, stosownie do reguł art. 6 k.c. i to na niej spoczywał obowiązek udowodnienia, że istniały podstawy wykluczenia wskazane w statucie. Przy winie umyślnej sprawca ma świadomość szkodliwości skutku swego działania, przewiduje jego nastąpienie i celowo do niego zmierza lub, co najmniej się na wystąpienie tych skutków godzi. Przy winie nieumyślnej sprawca, co prawda przewiduje możliwość wystąpienia szkodliwego skutku, ale bezpodstawnie przypuszcza, że go uniknie, albo też nie przewiduje możliwości nastąpienia tych skutków, choć powinien i może je przewidzieć (niedbalstwo). W związku z tym, iż pojęcie niedbalstwa wiąże się z niezachowaniem należytej staranności, zarzut niedbalstwa jest uzasadniony, gdy zachowanie odbiega od modelu wzorcowego, abstrakcyjnie ustalonego. W przypadku rażącego niedbalstwa, stopień naganności postępowania jest szczególnie wysoki, gdyż drastycznie odbiega od modelu wzorcowego.

Podstawy wykluczenia członka ze Spółdzielni bezsprzecznie mieszczą w sobie element ważnych przyczyn, skoro prowadzą do stosowania tak ostatecznego środka, który nie powinien być nadużywany, ale który powinien mieć miejsce tylko w sytuacjach krańcowych, gdy z winy członka spółdzielni nie można pogodzić jego dalszego pozostawania w spółdzielni z postanowieniami statutu lub zasadami współżycia społecznego. Sąd I instancji kierując się powyższymi względami przeanalizował szczegółowo wskazywane w uchwale o wykluczeniu zachowania obojga powodów i nie dopatrywał się w nich tego rodzaju zawinionych zachowań, które wypełniłyby przesłankę uzasadnionego ich wykluczenia. W szczególności trafnie ocenił, uwzględniając okoliczności w jakich doszło do podlegających ocenie zachowań powodów, że ich zamiarem nie było szkodenie Spółdzielni, a ich działania nie były wymierzone przeciwko pozwanej i jej członkom. Z oceną tą Sąd Apelacyjny w całości się zgodził. Nadmienić przy tym należy, że z akt sprawy bezsprzecznie wynikało, że strony tego procesu pozostają we wzajemnym konflikcie, ale spór ten nie może przekładać się na przyjęcie, iż zaistniała przesłanka do wykluczenia powodów spośród członków Spółdzielni.

Reasumując, zdaniem Sądu Apelacyjnego, Sąd Okręgowy nie naruszył żadnego z przepisów procedury, ani też prawa materialnego, a to oznaczało, iż apelacja pozwanej oparta na nietrafnych zarzutach podlegała oddaleniu na zasadzie art. 385 k.p.c.

O kosztach procesu w instancji odwoławczej Sąd orzekł na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. i art. 108 § 1 k.p.c. Wynagrodzenie reprezentującego powodów pełnomocnika ustalono na podstawie § 11 ust. 1 pkt 1 w zw. z § 13 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu.